

POLITIKEN

DEBAT

KRONIKEN

LEDER

KLUMMER

DEBATINDLÆG

DAGENS TEGNING

INDSEND D

MENU

Lyt til dagens afsnit af 'Du lytter til Politiken'. [Download vores podcast app her](#)

Foto: Mads Claus Rasmussen/Ritzau Scanpix



Dette er en Kronik. Kroniken er udtryk for skribentens holdning. Du kan indsende Kronik-forslag [her](#).

KRONIKEN

Arkitekt: Regeringen har besluttet at fjerne eksperimentet Fredens Havn på Holmen - det er rigtig ærgerligt

Der er brug for flere, ikke færre, af den slags eksperimenter, som Fredens Havn, som kan vise os mere bæredygtige måder at leve på i byen.

KRONIKEN 20. FEB. 2019 KL. 15.02

HENRIK VALEUR

Henrik Valeur er arkitekt

 LÆS ARTIKLEN SENERE

FOR ABONNENTER

Artiklen fortsætter efter annoncen



Annonce

Gennem de seneste årtier er der skabt en større forståelse for menneskehedens fælles udfordringer, men også en forestilling om, at disse udfordringer kan løses – og vil blive løst – gennem videnskabelige og teknologiske landvindinger og politiske beslutninger.

Vi almindelige mennesker behøver ikke gøre noget, vi skal bare fortsætte med at købe de nyeste produkter og fortsat stemme på de samme politikere. Desværre tyder alt på, at denne forestilling er en illusion, og at den eneste måde, disse udfordringer reelt kan løses på, er ved, at vi ændrer vores levevis. Men det kræver, at vi selv vil, for der er ingen kommercielle eller politiske interesser i at gøre noget, som vi forbrugere og vælgere ikke vil.

Sidste år fastslog 301 danske forskere, at forestillingen om at vores – den velstillede del af verdens befolknings – levevis er forenelig med en klimavenlig dagsorden, er baseret på falske forudsætninger, misvisende beregninger og tvivlsomme spekulationer.

Samtidig står det nu klart, at klimaforandringer allerede er en realitet, og det derfor ikke kun handler om at mindske vores påvirkning af klimaet, men også om at tilpasse os disse forandringer.

I begge tilfælde spiller byerne en afgørende rolle, dels fordi urbanisering ofte fører til et større forbrug og mere forurening, og dels fordi risikoen for katastrofer er størst, der hvor mange mennesker er samlet. Samtidig vokser byerne voldsomt i store dele af verden, men netop derfor er det også i byerne, at løsningerne må findes.

Forestillingen om, at den velstillede del af verdens befolknings levevis er forenelig med en klimavenlig dagsorden, er baseret på falske forudsætninger, misvisende beregninger og tvivlsomme spekulationer

Det er her, man må eksperimentere med nye måder at leve på i harmoni med hinanden og med naturen. Heldigvis eksperimenteres der med dette i mange byer rundt om i verden.

Et af eksperimenterne er en flydende bebyggelse i Erdkehlgraven på Holmen i København. Den flydende bebyggelse er en opfindsom og naturlig måde at tilpasse sig havvandsstigninger på, som man ikke kender omfanget af. Samtidig er der tale om et fællesskab af mennesker med et lavt ressourceforbrug.

Erdkehlgraven er en del af byens gamle fæstningsværk. I sivene omkring vandgraven fandt designeren og bådebyggeren Esben Banke for en del år siden nogle store gamle planker, som viste sig at være resterne af den flydespærring, der for flere århundreder siden blev lagt ud på begge sider af Frederiksholm for at sikre den del af flåden, som lå her, og det bagvedliggende Krudthus på Frederiks Bastion.

Artiklen fortsætter efter annoncen



Esben fik trukket plankerne fri af sivskoven og lagt dem, så de dannede et flydende anlæg, omkring hvilket han opankrede et par ældre udtjente småbåde, som han flyttede ind i. Esben er ikke uvant med at genbruge kulturarven. Han har tidligere ejet Kirken i Møllegade på Nørrebro, hvor han skabte et kulturelt mødested med technofester og tangoarrangementer, modeshows og teaterforestillinger, og en bolig til sig selv i kælderens.

Foruden Krydset, som det flydende anlæg af planker kaldes, er der i årenes løb kommet flere andre interimistiske anlæg til i Erdkehlgraven, heriblandt flydebroen Pilen, pontonen Fiddler's og brohovedet Æseløen, samt et par mindre båd-klynger, som tilsammen udgør Fredens Havn.

Klimakrisen viser os, at at vi ikke er adskilte fra naturen, og at vi ikke kan kontrollere den

Her er der opstået et fællesskab mellem kreative og poetiske mennesker og mennesker med forskellige sociale problemer, som måske ellers ville leve som hjemløse på gaden, men som nu har mulighed for at leve et andet liv. Det er et forpligtende, selvstyret fællesskab, hvor man deler ting og sager, glæder og sorger. Og lærer at tage ansvar for sit eget liv og at hjælpe hinanden, hvilket nogle af beboerne nok kan have brug for.

På land har båd-folket anlagt Fredens Have, hvor der dyrkes urter og grøntsager, og i tilknytning hertil et simpelt folkekøkken og en fælles bålplads. På den samme grund, men på den anden side af en lille tilgroet vold, ligger den eksklusive restaurant Noma.

De to køkkener tiltrækker hver sit publikum, men er baseret på nogenlunde de samme kulinariske principper og indeholder nogle af de samme råvarer, som de finder på hver sin

side af volden.

Mens den kreativitet, der udfolder sig i Nomas køkken, kan siges at være betinget af overflod, er den for bådfolket snarere betinget af nødvendighed, når man med de forhåndenværende midler skal finde løsninger på problemer, som de fleste sjældent tænker over, f.eks. hvad man stiller op med sin afføring og sit affald.

Netop dette – afføringen og affaldet – er noget, som har fået flere naboer på Holmen til at se sig vrede på bådfolket og til at gå videre med denne vrede til medier, politikere og myndigheder.

Bådfolket har selv en interesse i at holde vandet i Erdkehlgraven rent, da de bader, fisker og samler muslinger og tang i det. Derfor har de bygget multitoiletter, ikke bare til sig selv, men også til de ikke altid helt ædru selskaber, som sejler i området.

FÅ DEBATTEN I DIN INDBAKKE

En gang om ugen får du de skarpeste og mest tankevækkende indlæg fra Danmarks bedste debatunivers



Multitoiletter er nemme og billige at etablere, fordi de ikke skal tilsluttes kloaksystemet, hvilket samtidig gør det muligt at genanvende afføringen som gødning i køkkenhaven.

På grund af strømforholdene ender meget af det affald, der ryger over bord fra tur- og turistbåde i Københavns Havn i Erdkehlgraven, så allerede for flere år siden begyndte bådfolket selv at indsamle affald i området.

Desværre har de vrede naboers voldsomme kritik i medierne medført, at kommunen har trukket den aftale tilbage, som bådfolket ellers havde med de kommunale skraldefolk om indsamling og bortskaffelse af affald. Noget andet, som nogle af naboerne har set sig vrede på, er de strandede og sunkne både i Erdkehlgraven.

Det var med overgangen fra nomadisk til bofast livsform, vi ændrede opfattelse af naturen og af

vores eget forhold til den

Disse både udgør dog ikke længere nogen risiko for vandkvaliteten, da bådfolket for et par år siden, med hjælp fra frivillige og miljøskibet 'Selma af 1914', fik dem tømt for olie, batterier og andet forurenende indhold.

I sammenligning med det pæne og ordentlige – nogle ville måske sige kedelige – udtryk, der præger de nye bebyggelser på Holmen, udgør Fredens Havn en stærk sanselig og spraglet kontrast med sine nedslidte lystbåde, joller og kuttere, selvbyggede pontoner, og et piratflag, som vajer over en af bådene.

Således repræsenterer Fredens Havn, både i sin rodede fysiske fremtoning og i bådfolkets nøjsomme levevis, en direkte antitese til store dele af den velstillede del af befolkningens selvforståelse. Og måske er det netop dette, det anderledes, det, der modsiger en selv, man dybest set frygter og ønsker fjernet.

Herved deler bådfolket i Erdkehlgraven skæbne med marginaliserede beboere i byer overalt i verden, som ikke har mulighed for – i nogle tilfælde måske endda ikke ønsker – at leve som de mere privilegerede, og som meningsmagere og smagsdommere, politikere og myndigheder derfor søger at få fjernet gennem byfornyelse, -omdannelse, -sanering, eller hvad man ellers kalder det.

For flere år siden søgte foreningen Fredens Havn Kystdirektoratet om lovliggørelse af de flydende anlæg. Dette afstedkom ikke mindre end 700 siders høringssvar fra ikke færre end 52 forskellige instanser. Det var dog særligt et svar, som blev udslagsgivende for Kystdirektoratets afgørelse om, at Fredens Havn er ulovlig og skal fjernes. Dette svar kom fra Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, og det fremgår heraf, at »Fredens Havn ikke harmonerer med kommunens ønsker for en fremtidig anvendelse og planlægning af området«, og at »Fredens Havn fremstår både på land og til vands meget rodet og fyldt med affald« og derfor ikke »bidrager til områdets forskønnelse eller bibringer nogen herlighedsværdi – tværtimod«.

Med hensyn til den fremtidige anvendelse af området fremgår det af kommunens egen lokalplan, at Søminegrunden, hvor Fredens Have og Noma ligger side om side, på hver sin side af den lille vold, er udlagt til offentlige rekreative formål, hvilket en offentligt tilgængelig køkkenhave, en fælles bålplads og et folkekøkken vel må siges at opfylde.

Med hensyn til skønhed er dette naturligvis et både relativt og subjektivt begreb, så når forvaltningen baserer sit svar på et bestemt skønhedsideal (de vrede naboers), kommer det til at fremstå både unuanceret og fordomsfuldt. For man kunne jo også anlægge det synspunkt, at udtjente fartøjer, som genanvendes, og de biotoper der opstår omkring rensede skibsvrag, er skønne.

Rent visuelt fylder Fredens Havn dog påfaldende lidt i naboernes synsfelt. Faktisk fylder det bagvedliggende kraftvarmeværk en del mere. Det kul- og oliefyrede Amagerværk, som behandler de vrede naboers affald og giver dem varme, undergik fornylig en omfattende 'forskønnelse', som muligvis har gjort det pænere at se på, men intet har gjort for at løse det grundlæggende problem med forbrug og forurening, tværtimod.

Seriøst, tror vi, at vi løser problemet ved at pakke det pænt ind?

Det svarer til at tro, vi løser de globale klimaudfordringer ved flytte den beskidte industriproduktion til fattige lande, så den ikke forurener her i landet, samtidig med at vi får råd til at forbruge endnu mere og endda kan tjene en god skilling på fragten, uden det tæller med i vores nationale klimaregnskab.

Ligesom vores uendelig mange og, vil nogle måske mene, temmelig meningsløse ferierejser rundt i verden ikke tæller med. Men bare fordi vi samler vores plastikaffald ind her i landet, betyder det ikke, at det samme sker i de lande, vi rejser til, hvor vi ofte forbruger endnu mere plastik end derhjemme.

Ligesom det ikke er den lokale bonde i Indonesien, som skaber problemet med plastikaffald i verdenshavene, er det heller ikke de lokale beboere, som smider plastikaffald i Erdkehlgraven.

I stedet for at bekæmpe hinanden kunne beboerne omkring Erdkehlgraven prøve at skabe nye fællesskaber omkring det, der forbinder dem, de fælles interesser, f.eks. at undgå forurening, bevare kulturarven og beskytte dyrelivet. Måske kunne de endda begynde at lære noget af hinanden?

Inde i sivskoven riskerede de kulturhistoriske planker at gå i forrådnelse, fordi de der kom i forbindelse med ferskvand og fugtig jord. Ved at trække dem ud i saltvandet er der bedre muligheder for at konservere dem.

Samtidig får de her en anden funktion, idet de flydende anlæg også fungerer som bølgebrydere i det ellers ret trafikerede og dermed også ret urolige vand, hvilket ifølge en uafhængig biolog, som har fulgt fuglelivet i Københavns Inderhavn over en årrække og udfærdiget en rapport om det, gør, at dette er det eneste sted i Erdkehlgraven, hvor vandfuglene yngler.

**Tilmeld din
nummerplade på
brobizz.com**



Annonce

Det, vi måske kan lære af bådfolket, er en større bevidsthed om og hensyntagen til naturen og til hinanden. Hvis vi vil leve bæredygtigt og i harmoni med naturen og hinanden, kræver det, at vi er villige til at forandre og tilpasse os. Og villige til at acceptere det anderledes – ikke bare de andres eller det andets anderledeshed, men også, at vi selv kan være anderledes.

I vores del af verden er der ellers en udbredt forestilling om, at harmoni og bæredygtighed handler om at fastholde den gældende orden og tingenes nuværende tilstand. Men det er de velstillede, som, af oplagte årsager, ønsker dette. Det er os, som vil bibeholde de samme vaner og den samme adfærd.

Hvad denne indstilling kan medføre, kan man lære noget om af historien om inuitterne og nordboerne – de to folkeslag, som samtidig beboede Grønland, da de seneste klimaforandringer, den lille istid, fandt sted.

Mens inuitternes boliger bestod af midlertidige skindtelte og tørvehytter, og føden af de fisk og det vildt, de kunne fange, havde de 'privilegerede' nordboere husdyr som kvæg, får

og geder, at leve af og solide stenhuse at bo i. Men i takt med at klimaet blev koldere, uddøde husdyrene, og nordboerne blev efterhånden helt afhængige af de sæler, de kunne fange i nærheden af bygderne. Det, at deres huse – og kirker! – var opført af sten, gjorde, at de ikke bare kunne flytte deres bosteder efter dyrene og derfor ikke, som inuitterne, kunne bo og jage ved kystområderne om vinteren og inde i landet om sommeren. Deres diæt blev derfor mere og mere ensformig, hvilket kan have været medvirkende til, at de forlod Grønland – eller på anden vis forsvandt.

Nordboerne var dygtige til at udnytte forholdene det sted, de slog sig ned, men forudsætningen var, at naturen opførte sig nogenlunde stabilt og forudsigeligt. De evnede ikke at forandre og tilpasse sig en vedvarende forværring af klimaet over flere generationer.

Selvom Erdkehlgraven ligger midt i Københavns Havn, er det, i juridisk forstand, ikke en havn, hvor man ligger fortøjet, men en kyststrækning, hvor man ligger for svaj. At ligge for svaj betyder, at man kun midlertidigt ligger det samme sted.

De både, der ligger i Fredens Havn, er derfor sejlene fartøjer, men bådfolket tør ikke sejle ud af Erdkehlgraven, da de er bange for ikke at blive lukket ind igen, idet adgangen kontrolleres af de vrede naboer i Frederiksholmbroens Brolaug.

Esben Banke har selv foreslået, at der skabes muligheder for, at man i fællesskab kan ligge for svaj flere steder i Københavns Havn, i andre danske havnebyer og langs andre dele af den danske kyststrækning, og at disse fællesskaber, i modsætning til husbåde, faktisk flytter sig mellem forskellige steder, og, i modsætning til lystbåde, faktisk indgår i den lokale økologi de pågældende steder.

**MANGLER DU RUM
OG PLADS I
HJEMMET?**



Annonce

Det er en interessant tanke, for det var med overgangen fra nomadisk til bofast livsform, vi ændrede opfattelse af naturen og af vores eget forhold til den. Hvor vi tidligere, som f.eks. inuitterne, havde opfattet os selv som en del af naturen og naturen som noget vi, måtte

tilpasse os, begyndte vi som bofaste at se os selv som adskilte fra naturen og naturen som noget, vi kunne kontrollere.

Klimakrisen viser os, at vi ikke er adskilte fra naturen, og at vi ikke kan kontrollere den. Derfor er der brug for Fredens Havn som et eksperiment, og for mange flere af den slags eksperimenter, som stimulerer vores kreative og sociale potentialer og skærper vores bevidsthed om og forståelse af naturen og hinanden.

For kun på den måde kan vi, måske, overkomme frygten for det anderledes, det omskiftelige og uforudsigelige. Og dermed, måske, blive i stand til at ændre vores levevis.

6 KOMMENTARER

REDAKTIONEN ANBEFALER:

